

ΑΙ ΠΡΟΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΔΕΗΡΑ ΚΑΜΙΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΑΙΔΩΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΙΡΜΟΥΣ ΤΗΣ Ζ' ΚΑΙ Η' ΩΔΗΣ ΤΩΝ ΔΣΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

Ὡς γνωστόν, τὸ περιεχόμενον τῶν εἰρμῶν τῆς ζ' καὶ ἡ' ᾠδῆς τῶν ἁσματικῶν κανόνων σχετίζεται, συνήθως¹, μὲ τὸ γ' βιβλίον τοῦ προφήτου Δανιήλ, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρονται τὰ σχετικά μὲ τὴν σωτηρίαν τῶν τριῶν αἰχμαλώτων παιδῶν (Ἀνανίου, Ἀζαρίου καὶ Μισαήλ) ἀπὸ τὴν κάμινον τοῦ πυρός. Μεταφέρω τὸ κατωτέρω χαρακτηριστικὸν ἀπόσπασμα (Δανιήλ γ' 46-50):

«Καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρεταὶ τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον. καὶ ἡνίκα ἐνεβάλοσαν τοὺς τρεῖς εἰς ἅπαξ εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἡ κάμιнос ἦν διάπυρος κατὰ τὴν θερμασίαν αὐτῆς ἑπταπλασίως, καὶ ὅτε αὐτοὺς ἐνεβάλοσαν, οἱ μὲν ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ἦσαν ὑπεράνω αὐτῶν, οἱ δὲ ὑπέκαιον ὑποκάτωθεν αὐτῶν νάφθαν καὶ στιππύον καὶ πίσσαν καὶ κληματίδα. καὶ διεχείτο ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαράκοντα ἑννέα καὶ διεξώδευσε καὶ ἐνεπύρισεν οὓς εὔρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων. ἄγγελος δὲ κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρός ἐκ τῆς καμίνου καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὥσει πνεῦμα δρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἤψατο αὐτῶν καθόλου τὸ πῦρ καὶ οὐκ ἐλύπησε καὶ οὐ παρηνώχλησεν αὐτούς.»

Ἐξ ὧσων γνωρίζω, ὅσοι ἐκ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐσχολίασαν τὸ ἐν λόγῳ προφητικὸν βιβλίον, δὲν ἐπεσήμαναν προτυπώσεις θεῶν προσώπων ἢ γεγονότων τῆς Καινῆς Διαθήκης ὑποδηλουμένας διὰ τῶν ὅρων κάμιнос, τρεῖς παῖδες, πῦρ², φλόξ κ.ἄ. Ἀντιθέτως οἱ ὕμνογράφοι εἰς ἀρκετὰς περιπτώσεις χρη-

1. Βλ. Ν.Β. Τομαδάκη, *Ἡ Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία καὶ Ποίησις*, Θεσσαλονίκη 1993, (Ἀνατύπωσις τῆς 3^{ης} ἐκδόσεως), σ. 60.

2. Μόνον ἐμμέσως ὁ Εὐστάθιος Θεσ/νίκης ἀναφέρεται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Δανιήλ εἰς ὁμίλιαν τοῦ περὶ τῶν τριῶν παιδῶν, εἰς τὴν ὁποίαν μνημονεύει ὅτι τὸ πῦρ τῆς χαλδαϊκῆς καμίνου προεικονίζει τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: «...οὐκ ἀπεικὸς δὲ εἶπείν καὶ ἐνοπτριζομένας μεγάλας καὶ θειοτάτας ἀπεκβάσεις, ἐσύτερον τῶν γραφικῶν τῆς ἀληθείας τυπώσεων, δις

σιμοποιούν τους όρους αυτούς εις τους εірμούς τής ζ' και η' ώδης άλλα και εις άλλα τροπάρια άσματικών ακολουθιών³ ώς προεικονίσεις θείων προσώπων η γεγονότων τής Κ.Δ.

Τό φαινόμενον αυτό δέν περιορίζεται μόνον εις τους εірμούς τών άνωτέρω ώδών, άλλα έντοπίζεται και εις εірμούς και τροπάρια³ τών υπολοίπων ώδών, όπου οί μελωδοί και ύμνογράφοι αναφέρονται εις προεικονίσεις, λ.χ. τής Θεοτόκου η του Τιμίου Σταυρου, εις χωρία τής Π.Δ. εις τά όποια οί Πατέρες τής Έκκλησίας δέν άνίχνευσαν παρομοίας προτυπώσεις⁴. Διά τόν λόγον αυτόν τά ύμνογραφικά αυτά κείμενα, τροπάρια και εірμοί δηλ. εις τους όποιους μνημονεύονται τοιοῦτοι συμβολισμοί, ένέχουν τήν μορφήν ποιητικών ύπομνημάτων τών βιβλίων τής Π.Δ. και υπό τήν έννοιαν αυτήν οί μελωδοί και ύμνογράφοι ένεργούν και ές ύπομνηματογράφου τών βιβλίων τής Άγίας Γραφής.

Τάς προτυπώσεις τών ύμνογραφικών κειμένων έπεσήμαναν μεταγενέστεροι σχολιασταί άσματικών κανόνων συντεθέντων υπό ύμνογράφων του Η' αιώνος. Οῦτως ο Εὐστάθιος Θεσ/νίκης (ΙΒ' αϊ.) σχολιάζων τόν εірμόν τής ζ' ώδης του κανόνος του Ίωάννου Δαμασκηνου εις τήν Πεντηκοστήν τόν έχοντα

*«Σύμφωνον έθρόησεν οργάνων μέλος
σέβειν τό χρυσότευκτον άψυχον βρέτας,
ή του Παρακλήτου δε φωσφόρος χάρις
σεβασμιάζει του βοῶν· Τριῶς μόνη,
ίσοσθενής, άναρχε, εύλογητός εἷ»*

ύπογραφικῶς έσκιαγράφησεν εκείνο τό πῦρ, έν αἷς του Σωτήρος ήμῶν Ίησου Χριστου άπεικονίζετο γέννησις, καθ' ην τοῦτο δη τό πάμεγα τεράστιον, τό τής θεότητος πῦρ, ως έν άλλοις ψάλλεται, τήν παρθένον οὐκ έφλεξεν, οἶα δμβρον δίκην, δν προφητική θρασις έθεώρησε πυρρορήσασα τόν τής Τριάδος ένα Χριστόν.» PG 136, 293D.

3. Βλ., επί παραδείγματι, τήν άσματικήν ακολουθίαν του Άγίου Προφήτου Δανιήλ και τών Άγίων τριῶν Παίδων Άνανίου, Άζαρίου και Μισαήλ (17 Δεκ.):

Τής Τριάδος εἰκόνα προφητικῶς

έξ ἁλῶν χρωμάτων

έν τῇ φλογί

οἱ παῖδες διέγραψαν

τῷ καλῶμ τής πίστεως...

(Κάθισμα, MR II 513)

Μυσταγωγείται, Πάναγνε,

διά Πνεύματος θείου

Δανιήλ ο σοφώτατος

και προγράφουσι πίστει

Άβραμαῖοι τρεῖς παῖδες

σου τόν άσπορον τόκον...

(Εξαποστειλάριον, MR II 519)

4. Βλ. Μ. Ί. Γεδεών, Ή έορτή τής ύψώσεως του Σταυρου, Έκκλησιαστική Άλήθεια 12 (έτος Η'), 1887-1888, σ. 361. Εις τό άρθρον αυτό ο Γεδεών, αναφερόμενος εις τόν κανόνα του Κοσμά εις τήν ΤΨωσιν του τιμιου Σταυρου (14 Σεπτ.), έκτιμᾷ ότι είναι άμάρτυροι έν τῇ Π.Δ. ώρισμένοι έκ τών προτυπώσεων τās όποιās ανάφέρει ο μελωδός και προσθέτει «Δεκά-κис γεραίρων οἶα προτυπούμενον μυστικῶς έν τῇ Π.Δ. τόν Σταυρόν».

γράφει: «συννηοτέον δὲ καὶ ὡς πυρὶ ἐκείνῳ χαλδαϊκῶ φυλάσσοντι μὲν τοὺς τὴν ἁγίαν Τριάδα τυποῦντας μακαρίους τρεῖς παῖδας τὴν ἐν μιᾷ θεότητι πάντως, ἣν συμβολικῶς ἐδήλου ὁ εἰς ὁ συγκαταβάς ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκείνοις, πῦρ τὸ ἐνταῦθα παρέθετο, σῶζον μὲν σὺν τῷ καὶ πυρίνων εἶδει γλωσσῶν σοφίζειν τοὺς τῆς ἁγίας τριάδος ἐπιγνώμονας»⁵.

Ὁ αὐτὸς σοφὸς ἱεράρχης σχολιάζων καὶ τὸν εἰρμὸν τῆς ἡ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ λαμβανοῦ κανόνος εἰς τὴν Πεντηκοστὴν τὸν ἡχοῦντα

«Λύει τὰ δεσμὰ καὶ δροσίξει τὴν φλόγα
ὁ τρισσοφεγγὴς τῆς θεαρχίας τύπος·
ὑμνοῦσι παῖδες, εὐλογεῖ δὲ τὸν μόνον
Σωτῆρα καὶ παντουργόν, ὡς εὐεργέτην,
ἡ δημιουργηθεῖσα σύμπασα κτίσις»

ἀναφέρει: «Ὁ εἰρμὸς οὗτος ἐκ τῆς κατὰ τοὺς ἰσαριθμούς τῇ βασιλικωτάτῃ ἁγίᾳ Τριάδι παῖδας θαυματουργίας γοργότατα συνειρμένους διὰ τὴν τῆς ὀγδόης ᾠδῆς ἀκολουθίαν, κατὰ μόνας μὲν οὐ μέμνηται τοῦ ἑορταζομένου ἁγίου Πνεύματος· τῇ δὲ Τριαδικῇ θεαρχίᾳ συμπεριλαμβάνει εἰς μνήμην καὶ αὐτό, λέγων ὅτι Ὁ τύπος ὁ πάλοι ποτὲ κατὰ μὲν ἕτερον μελωδὸν τυπῶν καὶ προεικονίζων τὴν τοῦ Κυρίου μητέρα, κατὰ δὲ τὸν ἐποποιὸν τῆς σήμερον ἑορτῆς, καὶ τὴν θεαρχίαν ὑποδηλῶν ἅφ' ἧς παρῆκται τὸ προγραφεὶν θεαρχικώτατον ὁ τρισσοφεγγής, ὅ ἐστι κανταῦθα τριφῶτος, ἵνα καὶ πάλιν ὁ μελωδὸς φωτὶ λαμπρόμενος φίλῳ μέλῃ τὰ θεῖαν»⁶.

Καὶ ὁ Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης (1749-1809) ἐρμηνεύων τὸν αὐτὸν εἰρμὸν τῆς ἡ' ᾠδῆς γράφει: «Τὸν παρόντα εἰρμὸν προσφνεστάτα ἀρμόζει ὁ μελωδὸς καὶ εἰς τὴν ὀγδόην ᾠδὴν τῶν τριῶν παιδῶν καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς· παρασταίνει γὰρ διὰ τούτου ὅτι οἱ τρεῖς παῖδες οἱ ἐν τῇ καμίνῳ βληθέντες, καθὼς τρεῖς, ἦτον τύπος τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅθεν καὶ ὁ τύπος αὐτὸς ἡλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν κάμινον· οὕτω δὲ λέγει· Ὁ τῶν τριῶν παιδῶν δηλούμενος τύπος τῆς Θεαρχίας (ἥτοι τῆς Θεότητος), ὅστις δὲν εἶναι μονοφεγγής, ἀλλὰ τρισσοφεγγής, καθότι, ἂν καὶ ἐν φῶς ἐστὶν ὁ Θεὸς διὰ τὴν μίαν καὶ ἀμέριστον φύσιν καὶ οὐσίαν, ἀλλὰ καὶ τρία φέγγη καὶ φῶτά ἐστι, κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα»⁷.

Καὶ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος (ΙΒ' αἰ.) σχολιάζων τὸν εἰρμὸν τῆς ἡ' ᾠδῆς τοῦ

5. Βλ. τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Εὐσταθίου, «Προόμιον εἰς τὸν ἐξηγητησόμενον λαμβικὸν κανόνα», PG 136, 673A. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐν A. Mai, *Spicilegium Romanum* V, 1841, II, σ. 313

6. Τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Εὐσταθίου, «Προόμιον...», PG 136, 692A-B καὶ A. Mai, *Ἐνθ' ἄνωτ.*, σ. 328.

7. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Ἑορτοδρόμιον ἥτοι ἐρμηνεία εἰς τοὺς ἁσματικὸν κανόνας τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν*, Ἐν Βενετίᾳ 1836, σ. 577.

κανόνος τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μελωδοῦ εἰς τὰ Φῶτα, τοῦ ἀκροστιχίζοντος «Βάπτισμα ῥύψις γηγενῶν ἀμαρτάρους», τὸν ἔχοντα

«Μυστήριον παράδοξον
ἢ Βαβυλῶνος ἔδειξε κάμινος
πηγάσασα δρόσον,
ὅτι ῥεῖθροις ἔμελλεν
ἄνλον πῦρ εἰσδέχεσθαι
ὁ Ἰορδάνης καὶ στέξαι
σαρκὶ βαπτιζόμενον τὸν Κτίστην,
ὃν εὐλογοῦσι λαοὶ
καὶ ὑπερυψοῦσιν
εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας»

ἐπισημαίνει: «*Ἡ Βαβυλωνία φησὶ κάμινος τὴν οὐράνιον δρόσον τεραστείως πηγάσασα, τὸ κατὰ τὸν Ἰορδάνην τοῦτο παράδοξον ὑπέδειξε θαῦμα, καὶ τύπος τούτου ἐγένετο· ἐδείκνυ γὰρ ὅτι, ὥσπερ ἡ τοῦ πυρὸς ἐκείνου κάμινος τὴν θείαν δρόσον ἐν ἑαυτῇ δεξαμένη, καίτοι πολλὰ οὖσα τῷ ὕψει καὶ μήκει καὶ πλάτει καὶ ὑπὸ μυρίας ὕλης ἐκκεκαυμένη, ὅμως τὴν ὀλίγην δρόσον ἐκείνην οὐκ ἐξενίκησεν, οὐδὲ εἰς ἀέρα κοῦφον ἐξήτμισεν, ἀλλ' ἐκείνη μᾶλλον ὑπὸ τῆς δρόσου ταύτης ἐξενικήθη, οὕτως ἔμελλε καὶ νῦν ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ ῥοοῶδης καὶ ὕδατῶδης ποταμὸς Ἰορδάνης τοῖς οἰκείοις ῥεῖθροις τὸ ἄνλον πῦρ τὸν Μονογενῆ περισχεῖν σαρκὶ βαπτιζόμενον καὶ ἐντὸς ἑαυτοῦ τῆς ἀπειρὸν δύνης λαβεῖν, πλὴν μὴ δυνηθῆναι σβέσαι τοῦτο τὸ πῦρ, ὅτι ἄσβεστον, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου μᾶλλον ἐκνικηθῆναι, καθάπερ ἀμέλει κακεῖσε ὑπὸ τῆς δρόσου ἢ κάμινος»⁸.*

Κατὰ τὸν αὐτὸν Θεόδωρον Πρόδρομον ἡ βαβυλωνία κάμινος προτυπώνει τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐπισημαίνει εἰς τὰ σχόλια τοῦ εἰρμου τῆς ἡ' ᾠδῆς τοῦ κανόνος τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μελωδοῦ εἰς τὰ Γενέθλια (25 Δεκ.).

Ὁ κανὼν ἀκροστιχίζει «Χριστὸς βροτωθεὶς ἦν ὁ περ Θεὸς μένῃ» καὶ ὁ εἰρμὸς τῆς ἡ' ᾠδῆς ἔχει:

Θαύματος ὑπερφνοῦς ἡ δροσοβόλος
ἐξεῖκόνισε κάμινος τύπον·
οὐ γὰρ οὖς ἐδέξατο

8. Theodori Prodromi Commentarios in Carmina sacra melodorum Cosmae Hierosolymitani et Ioannis Damasceni ad fidem codd. Mss. Primum edidit et varietate lectionis instruxit Henricus M. Stevenson senior, Romae, ex Bibliotheca Vaticana 1888, σ. 93. Βλ. καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἐνθ' ἁνωτ., σ. 147.

φλέγει νέους, ὥς οὐδὲ πῦρ
 τῆς θεότητος, παρθένου ἦν ὑπέδν νηδύν·
 διὸ ἀννυνοῦντες ἀναμέλψωμεν·
 εὐλογεῖτω
 ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον
 καὶ ὑπερυψούτω
 εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Εἰς τὰ σχόλια τοῦ εἰρμού τούτου ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ἀναφέρει καὶ τὰ ἑξῆς:

«Καὶ τὸ κατὰ τὴν Βαβυλωνίων κάμινον θαῦμα τύπον εἶναι καὶ αὐτὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ὁ μελογράφος φησὶν εὐφυνῶς καὶ αὐτὸ πρὸς τὴν ἑορτὴν μεταφέρων, ἔνθεν τοι καὶ λέγει: "Ὅτι ἡ δροσοβόλος ἐκείνη Χαλδαϊκὴ κάμινος θαύματος ὑπερφνοῦς εἰκόνιζε τύπον, δηλαδὴ τῆς ἐκ τῆς ἀειπαρθένου κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ· εἰκόνιζε δὲ πῶς; "Ὅτι, καίπερ ὑπὸ τοιαύτης ὕλης ἐκκεκαυμένη, τοὺς τρεῖς ὅμως νέους οὐ φλέγει, οὐς ὑπεδέξατο, ὥσπερ οὐδὲ τὸ πῦρ τῆς θεότητος τοῦ Μονογενοῦς τὴν παρθενικὴν νηδύν, ἦν ὑπέδν, διέφλεξεν..."»⁹.

Εἰς τὸν εἰρμὸν τῆς ἡ' ᾠδῆς τοῦ ἱαμβικοῦ κανόνος τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ εἰς τὰ Γενέθλια (25 Δεκ.) ἀναφέρεται ὅτι οἱ τρεῖς παῖδες προεικονίζουν τὴν μήτραν τῆς Θεοτόκου. Ὁ ἐν λόγῳ εἰρμὸς τῆς ἡ' ᾠδῆς ἔχει οὕτω:

Μήτηραν ἀφλέκτως εἰκονίζουσι Κόρης
 οἱ τῆς Παλαιᾶς πυρπολούμενοι νέοι
 ὑπερφνῶς κύουσιν ἐσφραγισμένην,
 ἄμφω δὲ δρωσα θανματοουργία μία
 λαοὺς πρὸς ὕμνον ἐξανίστησι χάρις.

Καὶ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος σχολιάζων τὸν ἀνωτέρω εἰρμὸν ἐξηγεῖ τὴν ἐν αὐτῷ προεικόνισιν: «Οἱ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς, φησί, Γραφῆς ἀπυρπολήτως πυρπολούμενοι νέοι τὴν μήτραν τῆς ἀειπαρθένου εἰκονίζουσι θεομήτορος, τὴν μετὰ τὸ ὑπερφνῶς γεννῆσαι ἐσφραγισμένην διαμείναςαν· πλὴν ἐκεῖ μὲν ἐν μέσῃ τῇ καμίνῳ οἱ παῖδες ἰστάμενοι ἀπείρατοι διέμενον τοῦ πυρός, ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐναντίον ἅπαν· ἐν τὸς ἔχουσα τὸ πῦρ τῆς θεότητος ἢ θεομήτωρ οὐ κατεφλέγετο· ὅπερ πολὺ ἐκείνου παραδοξότερον. Πλὴν εἰ κατὰ τοὺς χρόνους ἀλλήλων τὰ θαύματα διεστήκασιν, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις μία χάρις, ἡ τοῦ Πνεύματος ἐν θανματοουργίᾳ τερατοουργοῦσα, τοὺς λαοὺς τῶν πιστῶν πρὸς ὕμνον ἐξανίστησιν»¹⁰.

9. H. Stevenson senior, *Theodori Prodromi...*, σ. 52. Βλ. καὶ τὰ σχόλια τοῦ Νικοδήμου Ἀγιορείτου, "Εὐθ' ἀνωτ., σσ. 92-93.

10. H. Stevenson senior, *Theodori Prodromi...*, σ. 71. Βλ. ὅσα ἀναφέρονται σχετικῶς ὑπὸ Νικοδήμου Ἀγιορείτου, "Εὐθ' ἀνωτ., σ. 118.

Οἱ μελῳδοὶ εἰς τοὺς εἰρμούς τῆς ζ' καὶ ἡ ᾠδῆς ἐξαίρουν, κυρίως, δυὸ θέματα: Εἰς μὲν τοὺς εἰρμούς τῆς ζ' ᾠδῆς ἐγκωμιάζουν τὴν Θεοτόκον τὴν ὁποίαν βλέπουν προεικονιζομένην, συνήθως, διὰ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς (Δαν. γ' 46-50) ἢ διὰ τῆς ἐν Σινᾶ βάτου (Ἐξ. γ' 1-6). Ἡ βάτος δὲ εἶναι μία ἐκ τῶν περισσότερον γνωστῶν προτυπώσεων τῆς Παρθένου ἐν τῇ Π.Δ., ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ δύο κατωτέρω

χαρακτηριστικὰ

παραδείγματα:

Τὴν ἐν ἐρήμῳ βάτον *Ὁ ἐν τῷ ὄρει Μωυσῇ συλλαλήσας.*
ἀφλέκτως καιομένην *καὶ τύπον τῆς Παρθένου τὴν βάτον δείξας...*¹²
τυπικῶς τῶν Ἑβραίων τὴν κάμινον
ὑπογράφουσαν ἔδειξε
καὶ Παρθένου τύπον δηλῶν,
*ὁ τῶν θαυμασίων Θεὸς καὶ ὑπερένδοξος*¹¹.

Εἰς τοὺς εἰρμούς τῆς ἡ' ᾠδῆς, ὅμως, κυρίαρχον θέμα εἶναι ἡ Ἁγία Τριάς, ἡ ὁποία, συνήθως, συσχετίζεται μετὰ τῶν τριῶν παιδων, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τοὺς κατωτέρω δύο εἰρμούς:

Τοὺς τρισαριθμούς σου παιδας, τρισάγιε, *Ἡ τρίφωντος οὐσία*
Τριάς συνεστήσατο *καὶ τρισήλιος δόξα*
ὁ Πατὴρ γὰρ Ἀνανίαν ἔδειξεν, *συγκατέβη τοῖς παισιν*
ὁ Υἱὸς δὲ Ἀζαρίαν ἔσπεψε *ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς...*¹⁴
*καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Μισαὴλ τὸν πιστόν...*¹³

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὰς προτυπώσεις, τὰς ὁποίας διέγνωσαν οἱ μελῳδοὶ εἰς τὸ γ' βιβλίον τοῦ Δανιὴλ καὶ περιέλαβον εἰς τοὺς εἰρμούς τῆς ζ' καὶ ἡ' ᾠδῆς τῶν εἰρμολογικῶν ἀκολουθιῶν των, παραθέτω ἐνδεικτικῶς μερικὰ παραδείγματα. Τὸ κείμενον τῶν εἰρμῶν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μελῳδῶν των παρέλαβον ἐκ τοῦ Εἰρμολογίου τοῦ Εὐστρατιάδου, εἰς ἐκάστην περίπτωσιν δὲ καταγράφω τὰς προτυπώσεις αἱ ὁποῖαι ἀποδίδονται εἰς ἕκαστον ὅρον, ἀσχέτως ἂν αὐτὸς ἀπαντᾷ εἰς εἰρμὸν τῆς ζ' ἢ ἡ' ᾠδῆς.

11. *EE* (=πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, *Εἰρμολόγιον*, Chennevières - sur - Marne 1932), σ. 180, ἀριθμ. 255 (ἀνωνύμως).

12. Αὐτόθι, σ. 104, ἀριθμ. 146 (Ποίημα Γερμανοῦ πατριάρχου).

13. Αὐτόθι, σ. 248, ἀριθμ. 355 (Ποίημα Γεωργίου Σικελιώτου).

14. Αὐτόθι, σ. 2, ἀριθμ. 2 (Ποίημα Ἰωάννου μοναχοῦ).

Α'. Ἡ κάμινος. Προεικονίζει:

1. τὴν Θεοτόκον.

Βάτος ἐν ὄρει πυρίφλεκτος

καὶ δροσοβόλος

κάμινος χαλδαϊκῇ

*σαφῶς προγράφει σε, Θεόνυμφε...*¹⁵

Ἐν τῇ καμίνῳ τῇ τῶν παίδων

προεικόνισας ποτὲ

*τὴν σὴν μητέρα, Κύριε...*¹⁶

2. τὴν Βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Προτυποῦσα κάμινος

τὴν ἐν τοῖς ῥεῖθροις σου κατὰδυσιν,

*Χριστὲ ὁ Θεός...*¹⁷

Β'. Οἱ τρεῖς παῖδες. Προεικονίζουν:

1. τὴν Ἀγίαν Τριάδα.

Ἀβραμαῖοι παῖδες ἐν καμίνῳ

Τριάδα τυπώσαντες

τοῦ πυρὸς τὴν φλόγα

*εἰς δρόσον μετέβαλον...*¹⁸

2. τὴν Θεοτόκον.

Ὅ τοὺς παῖδας ἐν καμίνῳ

δι' ἀγγέλου σου διαφυλάξας

προμηνύων δι' αὐτῶν

*τὴν τεκοῦσάν σε ἄφθορον Παρθένον...*¹⁹

15. Αὐτόθι, σ. 39, ἀριθμ. 52 (ζ') (Εἰς τὸν προφήτην Ἠλίαν. Ποίημα Ἰωάννου μοναχοῦ).

16. Αὐτόθι, σσ. 41-42, ἀριθμ. 55 (η') (Πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. Ποίημα Ἰωάννου μοναχοῦ). Ἄλλοτε ἡ κάμινος ἀναφέρεται ὡς προτύπως τοῦ τόκου τῆς Παρθένου:

Κάμινον φλογὸς

μετέβαλες εἰς δρόσον

μηνύων, ἀγαθὲ,

τὸν τόκον τῆς Παρθένου... (ΕΕ 237, ἀριθμ. 339, ζ' . Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

Ποίημα Ἀνδρέου Κρήτης).

17. ΕΕ 56, ἀριθμ. 75(η') (Εἰς τὰ Φῶτα. Ποίημα Βυζαντινοῦ). Βλ. καὶ ὅσα ἀνεφέρθησαν ἀνωτέρω διὰ τὸν εἰρμὸν τῆς ἡ' ᾠδῆς τοῦ κανόνος τοῦ Κοσμᾶ εἰς τὰ Φῶτα.

18. ΕΕ 9, ἀριθμ. 11 (ζ') (Ποίημα Κοσμᾶ μοναχοῦ). Οἱ τρεῖς παῖδες ὡς προεικόνισις τῆς Ἀγ. Τριάδος μνημονεύονται εἰς εἰρμὸν τὸς τῆς ἡ' ᾠδῆς ζ' ᾠδῆς. Βλ., ἐνδεικτικῶς, ΕΕ 103, ἀριθμ. 145 (η'), Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ ΕΕ 257, ἀριθμ. 367 (η'), Ἀνδρέου Κρήτης. Πολλοὶ εἶναι ἐπίσης οἱ μελωδοὶ οἱ ὅποιοι εἰς τοὺς εἰρμούς τῶν δύο αὐτῶν ᾠδῶν ἐγκωμιάζουν τὴν Ἀγ. Τριάδα, ὅπως, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Γεώργιος Σικελιώτης (ΕΕ 127, ἀριθμ. 175, ζ') καὶ ὁ Κοσμᾶς ὁ Μελωδὸς (ΕΕ 225, ἀριθμ. 322, η').

19. ΕΕ 33, ἀριθμ. 45 (Συναίτικῇ), βλ. καὶ ΕΕ 138, ἀριθμ. 192. Περὶ τῶν τριῶν παίδων

3. τὸν Τίμιον Σταυρόν.

Ἡ τρισσοφεγγής τῶν σῶν παίδων ἐν τῇ καμίνῳ
διήστραψε προτυποῦσα,
Λόγε, τὸν τρισύνθετον Σταυρόν...²⁰

4. τὴν Γέννησιν τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Ἵνα τὸν παράδοξόν σου τόκον, Χριστέ,
τὸν ἐκ Παρθένου προτυπώσης ἐμφανῶς
ἀκαταφλέκτους ἐν καμίνῳ
παῖδας διεφύλαξας...²¹

Γ'. Τὸ πῦρ καὶ ἡ φλόξ προεικονίζουν τὴν Δευτέραν Παρουσίαν ἢ
τὸν Ἰ. Χριστόν.

α) Τὸ πῦρ ἐν Βαβυλῶνι
Χαλδαίους φλέξαν
καὶ παῖδας φρίζαν, Χριστέ,
προεδήλου τὸ μέλλον
ἐρχομένου σου κοῖναι τὴν γῆν
προπορεύεσθαι πῦρ
τοὺς ἐχθροὺς φλογίζον
καὶ τοὺς φίλους αἰδούμενον...²²

β) Σὲ ζωγραφοῦσα
ἡ ἀσσύριος φλόξ
νέους τρεῖς διέσωσε, Κύριε...²³

προεικονιζόντων τὴν μήτραν τῆς Παρθένου βλ. καὶ ὅσα κατεγράφησαν ἀνωτέρω περὶ τοῦ εἰρ-
μοῦ τῆς ἡ' ψδῆς τοῦ ἱαμβικοῦ κανόνος τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ εἰς τὰ Γενέθλια (25 Δεκ.).

20. *EE* 125, ἀριθμ. 172 (Ἀωνόμως).

21. *Αὐτόθι*, σ. 38, ἀριθμ. 51 (Ἀναστάσιμος. Ποίημα Κοσμᾶ μοναχοῦ).

22. *Αὐτόθι*, σσ. 54-55, ἀριθμ. 73 (Ποίημα Ἡλίας πατριάρχου).

23. *Αὐτόθι*, σ. 114, ἀριθμ. 157 (Εἰς τοὺς Ἀσωμάτους. Ποίημα Κυπριανοῦ μοναχοῦ).

Ὁ αὐτὸς εἰρμὸς καὶ εἰς *EE* 128, ἀριθμ. 176 (Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου. Ποίημα
Κυπριανοῦ μοναχοῦ).